

Discurs del rector 2005-06

Discurs del Rector a l'acte d'inauguració del curs acadèmic 2005-06 de les universitats catalanes

Girona, 28 de setembre de 2005

Honorable Conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, Honorable Consellera de Benestar Social, Digníssimes autoritats, membres de la comunitat universitària, amigues i amics.

Avui és un dia especial per a la Universitat de Girona. Tenim la responsabilitat i el privilegi d'organitzar l'acte inaugural del curs universitari català d'enguany, amb la presència dels representants dels estudiants i de les més altes autoritats acadèmiques, polítiques i de representació social.

No m'ha estat fàcil estructurar aquest discurs. Tinc fama de dir sempre el que penso, i us puc garantir que aquesta afirmació és un mite escampat sense fonament. Ai, senyor... si digués sempre el que penso! Però tots sabem que digui el que digui, sigui més o menys institucional, sigui més o menys encertat, als meus amics els semblarà bé i en un o dos dies les meves paraules ja hauran perdut ressò mediàtic. Per això ja em puc deixar anar una mica més del que potser tocaria.

Inicialment em volia centrar exclusivament en la nostra universitat: accés al campus, finançament, reforma de les titulacions... M'hauria agradat dir que nosaltres no tenim ni metro ni ferrocarrils catalans, i que pertoca al govern o als municipis solucionar el problema de l'accessibilitat. També m'hauria agradat parlar de com ha repercutit el sistema de finançament dels darrers anys, que ha situat la nostra universitat a la cua del sistema, lluny de les altres. Ja ho faré en el seu moment, en un fòrum més adient.

També m'hauria agradat plantejar els aspectes principals que preocupen les universitats petites en aquest nou marc de reforma del estudis de grau i dels futurs màsters oficials que pugui autoritzar la conselleria. Però estic segur que entendreu que no puc, avui, en un acte de totes les universitats catalanes, centrar el discurs en els problemes de la Universitat de Girona. Un discurs endogàmic en aquest sentit ni seria elegant ni s'entendria.

Podria eixamplar, doncs, l'objectiu del meu discurs i parlar del conjunt de les universitats catalanes, de tots els nostres problemes, de la integració amb la societat, de la importància dels parcs científics, de la transferència de coneixement, de la necessitat de seguir buscant aliats per potenciar les pràctiques en empreses o institucions, i així anar fent. Però en un dia com avui no mereixeu que us avorreixi amb allò que ja fem cada dia i que repetim any rere any sempre que en tenim l'oportunitat.

Així doncs, amb tantes restriccions, haig de confessar que aquest discurs d'inauguració potser no és el paradigma de l'estructuració. Ja us aviso.

Sabeu què? En una societat avançada els ciutadans s'han de sentir bé amb el seu país i amb les seves institucions. Han de percebre que l'educació que reben els seus fills és la correcta; han de poder treballar i planificar la seva vida laboral en un entorn d'estabilitat econòmica, han de sentir-se satisfets de pagar els seus impostos, cosa difícil, han de

parlar menys i actuar més en el terreny de la solidaritat, i han de poder exercir sense marginació els seus drets culturals i diferencials. En aquest context, les universitats som fonamentals i no hi ha cap aspecte dels que conformen una societat moderna que pugui quedar fora de la seva influència. A partir d'aquí se'm van obrir un munt de possibilitats i vaig pensar que aquest any seria bo comentar aspectes socials de caràcter divers, deixant per un dia de parlar de nosaltres mateixos i mirar què passa fora d'aquestes parets.

Vaig pensar que podia començar parlant de la immigració, o de com Catalunya ha passat de ser un país de 6 a 7 milions d'habitants, dels quals 1 milió viuen al límit de la pobresa. M'hauria agradat compartir amb vosaltres el meu temor del perill que en 10 o 15 anys aquest corredor entre Europa i Àfrica anomenat Catalunya es pugui convertir en una àrea geogràfica de 9 o 10 milions d'habitants, i potser amb 3 o 4 milions de pobres econòmicament i socialment. No ens podem arriscar a patir un declivi econòmic o una pèrdua d'identitat irrecuperable. Però els catalans som optimistes, i de ben segur que sabrem reconduir aquesta situació en positiu.

Aleshores vaig decidir que potser podria parlar dels nostres adolescents, dels nois i noies de dotze, tretze o catorze anys que abandonen massa ràpid la seva joventut. A tretze o catorze anys ja es veuen grans perquè tenen accés pràcticament a tot, sense estar encara preparats, mentre que allò que els pertocaria és aprendre i d'alguna manera potser encara jugar. Ningú no es preocupa dels seus drets de poder llegir diaris d'ús corrent lliures d'anuncis de prostitució i de telèfons eròtics, de no patir la pressió consumista de companyies de telefonia o de la part més perversa d'Internet. A més, hi ha greus problemes de fons que s'escapen del control de la societat civil. Per posar-ne un exemple, alguns dels anomenats empresaris d'oci nocturn, que estan malmetent el nostre jovent, que permeten el tràfic d'estupefaents dins dels seus locals i l'entrada i el consum d'alcohol a menors, serien considerats senzillament delinqüents en qualsevol país civilitzat de la comunitat europea, i he estat benèvol. En conclusió, aquesta generació de nois i noies encara nens necessiten molt seriosament la nostra ajuda. Ens hi hem de posar tots plegats.

També m'hauria agradat dedicar temps a parlar de com malversem els nostres recursos naturals de manera irresponsable. Som capaços, per exemple, de lloar els avantatges de les línies aèries de baix cost, que ens permeten des de poder anar a l'altra punta d'Europa fins a fer un comiat de solter per, posem-hi, 10 euros, cremant tones de combustible per cada viatge, en una mena d'insult a la sostenibilitat. Avui dia, això és considerat progrés. El contrapunt seria que no podem posar en marxa un transport públic decent perquè els alumnes de les comarques gironines tinguin la Universitat accessible.

M'hauria agradat parlar dels nostres universitaris i joves en edat laboral; de la precarietat de la feina i, sobretot, de la impossibilitat d'accedir a un habitatge digne sense hipotecar-se o hipotecar una mica més els seus pares, és a dir, nosaltres. És tan important aquest aspecte del dia a dia, el qual s'empassa més d'un 60 % dels ingressos de moltes famílies, que em veig obligat a afegir alguna consideració per si pot servir d'ajuda. Si volem donar una esperança a les futures generacions en aquest tema, podríem recomanar al govern que apliqués directament el sistema de compravenda de qualsevol país modern europeu, que fa absolutament impossible el blanqueig de diners, evitant increments desmesurats i abocant la màfia a invertir en països com el nostre.

I no és cert que tallar aquests comportaments especulatius faria perillar el nostre benestar. Primer hauríem de definir benestar. Sabeu què ens ha passat per no fer les coses com fan els països europeus avançats? Doncs que trobem, per exemple, edificis gegantins i rètols proporcionals que diuen “Girona té química”, on hauria de dir “Aquí hi havia una indústria química”. O tenim gegants urbanístics, per situar-hi milers de persones, que fomenten el consum desmesurat i innecessari, on podria haver-hi uns magnífics parcs amb camps d’esports i de passeig, que contribuirien a la integració social i a gaudir del lleure amb tranquil·litat, alhora que dignificarien i posarien a nivell europeu les zones urbanes afectades. Però segurament ni tan sols els alcaldes poden decidir amb la llibertat que caldria ni aguantar les escomeses dels grans imperis promotors.

I com tenim altres aspectes de l’economia? Les universitats hi tenim molt a dir, principalment pels efectes directes que la seva marxa té en el futur dels nostres titulats. Estic preocupat per aquest llenguatge que no podem competir fabricant. Que el que cal fer és innovar i deixar que fabriquin els altres. Llàstima que només innova aquell que fabrica. I això, l’empresari de veritat ho sap molt bé. El primer focus d’innovació té lloc a peu de cadena de producció. Si deixem de fabricar deixarem d’innovar. I no podem pensar que mil tres-cents milions de xinesos només fabricaran i ens deixaran a nosaltres, per deferència, la feina d’innovar. Temo que el comerç lliure sense restriccions pugui ensorrar lentament però inexorable la nostra xarxa industrial. Lamento dir que cada dia sóc més proteccionista, i no m’importa ser acusat de no tenir una visió global del món. Potser no la tinc. Sovint ja em costa prou entendre què passa a casa.

La realitat és que sempre toca a l’empresari, i de retruc al treballador, pagar els plats trancats de les grans reformes fetes en despatxos allunyats de la realitat. No puc coincidir, per tant, amb la idea que la solució per a la nostra indústria ha de preveure deixar caure sectors com el tèxtil per falta de competitivitat, i que l’alternativa és crear noves indústries en sectors altament tecnològics com l’energia solar fotovoltaica, amb l’esperança vana de fer la competència als americans, als quals haurem de comprar la tecnologia per fabricar.

El futur el tenim en aquests empresaris de casa nostra amb amplitud de mires, capaços de veure-hi més enllà de demà i d’entendre la realitat canviant de la globalització; empresaris que coneixen les capacitats de la nostra gent, de la nostra societat, i també les seves limitacions. Potser no hauríem d’apostar més per les multinacionals, que exigeixen altíssimes ajudes per venir i marxen quan els convé. Cal apostar pels de casa. Ajudem-los formant bé els nostres titulats, potenciant la formació professional, millorant les infraestructures a tots els nivells, no permetent l’entrada indiscriminada de productes abaratits gràcies a l’explotació humana, i simplifiquem-los la burocràcia del dia a dia. Estic segur que el conseller d’Indústria no considerarà una ingerència les meves paraules.

Tots aquests temes, però, són polèmics i molt complexos, i no es poden relativitzar amb quatre frases.

I pensant, pensant em vaig adonar que el tema que em portaria menys maldecaps seria parlar de l’Estatut, perquè, per coses estranyes que digués, segur que semblaria moderat. I això faré. Miraré de donar el punt de vista d’un ciutadà fent un petit repàs de la situació, no fos cas que passés algun detall per alt. I m’agradaria entrar en el tema a partir d’una conversa informal que, gràcies al càrrec que ocupo, vaig tenir ocasió de

mantenir fa un parell de setmanes amb un polític d'una comunitat autònoma no catalana baixant a mà dreta.

Us garanteixo que vaig tenir la sensació de ser odiat pel fet de ser català. Aquell senyor em reclamava la igualtat entre espanyols en tots els àmbits de la societat, amb visceralitat continguda, i li vaig dir que nosaltres, els catalans, també exigim la igualtat. A casa nostra tenim un milió de pobres. Catalunya és més pobra del que ens pensem o volem admetre, i ells són més rics del que els convé reconèixer. Anem a pams. Permeteu-me fer una paròdia de la situació. Si el treballador català no tingués la pressió fiscal que s'exerceix de manera desmesurada només sobre el nostre país; si no hagués de patir hores setmanals de retencions en autopistes de peatge; si dediquéssim la meitat de la seva jornada a treballar en l'economia submergida sense pagar impostos, i si per postres cobrés per la compensació territorial, aquest treballador català viuria més tranquil i millor, i a més, la balança fiscal espanyola posaria Catalunya en la franja dels pobres. I aquesta és la realitat, no catalana, de la majoria de regions d'Espanya. Per més que s'aboquin milers de milions d'euros a aquestes autonomies, i malgrat augmentar el seu nivell de vida fins a equiparar al nostre o superar-lo, la balança fiscal sempre els declara al mateix nivell de pobresa. Allà no es recaptin els impostos que s'haurien de recaptar i es fomenta l'economia submergida. Els catalans, al llarg de la història, ja hi estem avesats, a aquests comportaments, però penso ara en aquest treballador català, de casa nostra, fill d'extremeny o andalús, i que és explotat pels seus propis conciutadans. Quina mala sort! Nosaltres, amb els nostres fills, no el tindriem mai, un comportament com aquest. És un problema de mentalitat.

Per tant, el nostre estatut hauria d'exigir la igualtat. Catalunya no pot tenir la meitat de beques d'investigació que la resta de l'Estat, perquè els fills dels treballadors catalans també tenen dret a tenir una beca universitària. Per això volem la igualtat. Però que ningú no m'interpreti malament. No demano, com passa en altres llocs, tenir edificis de nova construcció als campus universitaris o parcs, pràcticament buits, pagats amb fons Feder, que s'estan degradant sense cap rendiment. Són edificis que sobren, innecessaris. Han preferit llençar els diners d'Europa abans que els catalans els puguem aprofitar. Aquesta és la solidaritat d'Espanya envers Catalunya.

I què passa amb les infraestructures? No repetiré el que tots sabem, però m'agradaria afegir-hi un exemple. A Granada, la connexió d'Internet a través del telèfon m'anava a 250 k, i a Girona, quan funciona, no he aconseguit mai passar de trenta, però el cost de la línia és el mateix per a qualsevol ciutadà.

I estic tip que quan demano a un telèfon d'informació que em donin el número de la fusteria Vilanna hagi d'explicar que *fusteria* no és una *fruteria*, que és una *carpinteria*; que al cap d'una estona em diguin que la *carpinteria Villana* no existeix, i li hagi d'explicar que, si bé és una *carpinteria*, surt com a *fusteria*, i que no és *Villana* sinó *Vilanna*. Que aquí, a Catalunya, no en tenim, de *villanas*. I així fins que li demano si tenen algú que parli català. “*Un momento, por favor*” i la musiqueta fins que es talla la comunicació.

L'Estatut ha de reclamar, per tant, els mateixos drets lingüístics que la resta de ciutadans. En aquest camp no podem fer cap concessió. Frase de moda: tolerància zero.

Potser us deveu pensar que faig massa broma, però aquests temes són tan seriosos i lamentables per al nostre país que tractar-los d'una altra manera ens podria conduir a la

depressió o a la repressió. I com que no ens volem deprimir i la repressió ja l'hem patit diverses vegades, val més mantenir el sentit d'humor. Però, és clar, ara ve el més divertit de la història. Resulta que la comunitat de Madrid té el nivell de renda més alt que Catalunya, però ningú no carrega contra els madrilenys. Només carreguen contra els catalans. Ni tampoc no carreguen contra els bascos. Potser és que som els més febles o els més burros. Només ens faltava fer pàtria amb el nostre ase protegit al darrere del cotxe. Aquesta vegada l'hem ben encertat.

Diuen que volen la nostra aigua. La veritat és que fa pena veure la sequera a les terres de Ponent i el seu contrast amb la verdor insultant dels Monegros, regats amb aspersors, a ple sol; o el contrast de Tarragona amb les extensions de regadiu de les planes del País Valencià. Fa pena veure que ens demanen més aigua aquells que tenen Almeria com un hivernacle gegant capaç d'empassar-se tota l'aigua del món, o que tenen Huelva absolutament verda, regada amb aspersors dia i nit, milers i milers d'hectàrees; o Granada, a qui ningú no reclama els excedents increïbles d'aigua. L'Estatut hauria de posar per escrit la situació de sequera endèmica de les tres quartes parts del nostre país i prioritzar les infraestructures necessàries.

Però com s'inverteixen els diners a casa nostra? Barcelona actua com una esponja insaciable dels fons que ens tornen de Madrid, fonent-se en singularitats extraordinàriament costoses i innecessàries, passejos de disseny, edificis moderns no pensats amb criteris d'estalvi o funcionalitat sinó amb paràmetres que estan fora de lloc en el context del món actual.

Nosaltres continuem tenint una via rovellada que parteix la ciutat en dos. Per ser clar, crec que ha arribat el moment d'aplicar una moratòria en les inversions a la Ciutat Comtal. El territori necessita ara els diners per construir canals de regadiu, millorar les carreteres o acostar la banda ampla a tots els racons del nostre país. Barcelona ja és segurament la capital més moderna d'Europa. Ara toca al territori.

Sovint sento enveja del País Basc. Són una comunitat intel·ligent i preparada. Ells no han volgut ser mai una gran capital que competís amb Madrid. Tenen una visió més àmplia, més europea, volen mirar cap al nord, i són més valents que nosaltres. L'equilibri territorial el tenen garantit pel Parlament; s'assigna el mateix nombre de diputats per província, independentment del nombre d'habitants. Aquesta manera diferent de fer els ha portat a construir un territori equilibrat i a transmetre una visió externa molt concreta del seu país. Per als ciutadans del món Barcelona és una gran capital d'Espanya, mentre que el País Basc és un país que vol la seva independència. El món no parla de Bilbao sinó del País Basc, i no parla de Catalunya sinó de Barcelona.

Però hem de separar els problemes interns dels externs. Aquests darrers referents al centralisme de Barcelona, que supera molt el de Madrid, ja els resoldrem entre nosaltres. Ara cal un pas endavant en la història; per això estem negociant amb els nostres veïns, no de grat sinó perquè no tenim cap més remei. Per això el nostre govern necessita el suport de tots els ciutadans i de tots els partits polítics sense excepció. El nostre darrer estatut es va negociar amb la pressió de tot el sistema franquista sota les nostres espatlles i es va fer el que es va poder. Ara tenim, aparentment, una situació diferent i cal aprofitar el moment. Als ciutadans ens agradaria que avui, dimecres, cada partit polític presentés les seves aportacions, es feliciteassin mútuament i divendres s'aprovés per unanimitat sense cap més problema, sense soroll, sempre que el nou estatut vagi clarament més enllà del que tenim ara. Us puc garantir que cap ciutadà no

pensarà que un partir ha guanyat, o ha perdut, o no sé què. De veritat que el ciutadà normal, el del carrer, té el cap molt més senzill.

El president Zapatero necessita una mica d'oxigen. O ja no ens recordem dels nivells de mentides, amenaces i ofec real que, sense anar més lluny, patíem fa un parell d'anys? No crec que els catalans poguéssim aguantar una segona part del mateix règim. És molt greu que un expresident de govern faci planar sobre Catalunya el fantasma de la balcanització. I no estic disposat a considerar la seva ignorància com un atenuant. La balcanització vol dir que un conjunt d'homes armats, ignorants i violents, ajudats per l'exèrcit regular d'un país, entren en un poble o una ciutat, culta i avançada, violen les noies i nenes i afusellen o maten de gana tots els homes i adolescents a partir de 12, 13 o 14 anys. La balcanització és exactament això. Ni més ni menys. I fomentar l'odi entre regions es terrorisme d'Estat i genera una forta alarma social. Demano, per tant, públicament, com a ciutadà que se sent atemorit per aquest terrorisme, que el fiscal general actuï contra tots aquells que fan apologia del genocidi i els apliqui, com a mínim, les mateixes lleis antiterroristes que s'apliquen al País Basc. I si això no és suficient, escolteu, que s'apliquin els tractaments psiquiàtrics convenients.

Tornant a l'Estatut, tenim sort que de moment no ens apliquen el sostre de la Constitució europea. De fet, fent memòria, ara fa uns anys Europa era la primera esperança, aquella confederació de regions on els drets dels pobles havien d'estar per sobre dels drets dels Estats. Amb el pas del temps tenim una confederació d'Estats que retalla els drets d'alguns dels seus ciutadans dins d'Europa. Quina misèria. Per sort, fa dies que no se'n sent a parlar, d'aquella constitució europea que deixava reduïda la nostra llengua als capricis del destí en funció dels fons assignats a activitats folklòriques.

Per acabar, no puc tancar aquest acte sense parlar del paper de l'educació, la cultura i la convivència. El nostre país avança cap a la cultura generalitzada. La nostra oferta en cursos de postgrau, màsters, formació continuada, gestió cultural o idiomes s'incrementa dia a dia.

Paradoxalment, la cultura augmenta en paral·lel a una pèrdua d'educació. I és que educar no és gens fàcil. La realitat és que cada vegada hi ha més ciutadans que volen entrar per l'escala apartant el primer que surt, que travessen els passos de vianants a ritme de samba mentre t'adrecen mirades impertinents, que fan llums amb el cotxe per anunciar-te que t'apartis en lloc de cedir-te el pas, que prenen decisions basades en la ignorància, que no tenen respecte per les idees dels altres i encara menys interès a aprendre a conviure. Estem vivint un increment de la falta de respecte per les institucions, pels seus representants i les persones en general, individualment o col·lectivament. Poc respecte per la feina dels altres, ni per com i de quina manera cadascú vol viure la seva vida. Tot i gaudir d'un entorn personal de benestar laboral i econòmic no comparable a cap altre lloc del món, s'ha posat de moda no valorar el que tenim i esmerçar part dels esforços diaris a fer crítica destructiva vers tot allò que hauríem d'apreciar, i no sóc capaç de trobar-ne l'explicació.

Però sabeu què? Si volem continuar gaudint de la societat que ens hem guanyat, ens cal urgentment un toc de realitat, acabar amb les males maneres, amb reivindicacions segurament prescindibles, i començar a ajudar-nos i a tornar-nos la confiança els uns als altres. Els centenars de milers de persones que arriben a casa nostra ens obligaran a tocar de peus a terra i més val que ho fem de bon grat ara que podem. I si pensem que

per al nostre benestar hem de ser solidaris amb el món, primer haurem de practicar i començar sent més solidaris entre nosaltres. De ben segur que haurem de dedicar recursos a fomentar més l'educació i a ensenyar què és i què no és important; un procés de reeducació social que reclamarà sobretot esforços personals. A veure si encara haurem de recuperar el que és fonamental de l'obra

Instruccions per l'ensenyança de minyons, de Baldiri Reixach, que per cert era rector, encara que de l'església parroquial de Sant Martí d'Ollès. De totes maneres, no vull transmetre una visió en absolut negativa, sinó un toc de realisme que ajudi a redreçar les situacions que ho requereixin, aprofitant l'empenta i el dinamisme de les nostres universitats.

En el cas de la Universitat de Girona, malgrat tots els condicionants que dificulten la nostra activitat, i malgrat no sortir en els primers llocs dels rànquings d'universitats europees en més d'un indicador; malgrat tot això, estem preparats per a qualsevol repte, molt il·lusionats i esperançats en el futur. I això per una raó: perquè confiem en les persones, en la nostra gent.

Els nostres professors i el nostre personal d'administració i serveis són el motor d'aquesta il·lusió i esperança, i els nostres estudiants, el principal valor de futur. La nostra tasca no és gens fàcil, perquè la Universitat és una illa on ens esforcem per presentar el món com ens agradaria que fos. Ens preocupem de formar amb criteris de treball en equip, respecte pel medi ambient i tolerància. Fomentem i premiem el valor de l'esforç personal, de l'honradesa i coherència amb els principis, i ensenyem també a compartir i a ser solidaris.

Però el fet és que tan bon punt els nostres estudiants tenen el seu diploma i entren al mercat laboral, han de competir o sobreviure en un món advers, que els obliga sovint a arraconar tots aquests principis. Aquí tenim la nostra tasca, fer arrelar els principis abans esmentats per anar fent falca davant el món exterior. Ens n'hem de sortir. M'agradaria també poder parlar a fons, amb vosaltres, de la reforma dels estudis universitaris, però em sembla que ja és hora d'anar acabant; si voleu podem quedar per després de dinar. Us agraeixo moltíssim la vostra paciència, i tenint en compte que aquesta ha estat la meva darrera inauguració de curs con a rector, la qual cosa no s'ha de considerar forçosament una mala notícia, espero que no feu cabal d'alguna extravagància que hagi pogut dir. Penseu senzillament en mi com un ciutadà privilegiat que ha tingut l'oportunitat de manifestar certes preocupacions amb ànim d'ajudar, però que se sent feliç i orgullós del seu treball, dels seus amics, de la seva gent, de la seva família, de les seves institucions i del seu país. Una abraçada a tothom.

Joan Batlle

Rector